

30-04-2014

Sagsnr.
2014-0084436

Dokumentnr.
2014-0084436-1

Bilag 1

Museale institutioner i Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Kommune

Kunsten og kulturhistorien er for en storby som København i stigende grad en del af byens attraktionskraft, både for byens egen borgere, dens nye tilflyttere og for byens gæster.

Med stigende internationalisering og globalisering vokser ofte – også i den urbane sammenhæng - interessen og engagementet i den lokale, specifikke og nære kulturarv. Som det er tilfældet i en række andre byer, som eksempelvis Liverpool, Antwerpen, Gent og Frankfurt, ønsker også Københavns Kommune at styrke og synliggøre sine museer.

Tilsammen rummer Københavns Museum, Thorvaldsens Museum, Stadsarkivet og Kunsthallen Nikolaj en rigdom af samlinger og viden, som i højere grad kan blive et aktiv for Københavns Kommune.

Københavns museer og arkiver rummer dokumentation om Københavns kulturarv, dens vækst og befolkning, dens topografi og demografi, fra dens tidligste historie til byens mangfoldige, komplekse og ambitiøse nutid.

De belyser internationale indflydelser, som til enhver tid er strømmet til byen, såvel som den nationale betydning København har og har haft som hovedstad. Samlinger, som ikke mindst Bertel Thorvaldsens værker, er vidnesbyrd om de bidrag København også på sin side har givet til udviklingen af den europæiske kultur.

På tværs af institutionerne ligger et engagement i undersøgelse og formidling af samtidskunsten og samtidskulturer, i deres lokale og globale skikkelser.

Strategier for styrkelse af museerne

Den organisatoriske sammenlægning af de fire institutioner til en samlet enhed med en fælles direktør og ledelse er - ligesom det har været tilfældet for andre typer institutioner i Kultur- og Fritidsforvaltningen – et vigtigt led i denne styrkelse og synliggørelse.

Et andet væsentlig led er overflytningen af Københavns Museum til bygningerne Stormgade 18 og 20, hvorved alle institutionerne vil ligge i umiddelbar fysisk nærhed af hinanden, af Københavns Rådhus og af de væsentlige kulturinstitutioner på og omkring Slotsholmen.

Et tredje vigtigt led er løsning på magasinsituationen, som i dag udgør en reel hindring i institutionernes tilgængeliggørelse af byens samlinger.

De bygningsmæssige forhold kan åbne op for og understøtte nye tværgående samarbejder mellem de eksisterende museer indbyrdes såvel som med andre kulturinstitutioner i København.

Et fjerde led bliver at afsøge de nye indholdsmæssige og metodiske dimensioner og perspektiver, som vil kunne udvikles i en ny fælles enhed med en større gruppe videnskabelige medarbejdere.

Organisatorisk sammenføring af museer, arkiv og kunsthall

Den nye fælles museumsenhed kan – om end naturligvis i en ganske anden skala – sammenlignes med de modeller, som er udviklet inden for eksempelvis National Museums of Liverpool eller Staatsliche Museen zu Berlin.

Som det er tilfældet for disse, skal en samlet museumsenhed for København opretholde en balancegang, hvor den enkelte institutions identitet og profil – 'Thorvaldsens Museum' eller 'Københavns Museum' - ikke forsvinder eller drukner i, men snarere styrkes af helheden.

Forvaltningen har valgt en sammenføringsmodel, hvor den endelige afklaring, udformning og implementering af den fremtidige organisation konkret finder sted inden for den nye enheds rammer. Det må forventes at blive en proces, der strækker sig over en længere periode.

Mens der er en række sammenfald og overlap mellem de museale institutioners opgaver og ansvarsområder, er de langt fra identiske. Københavns Museums og Thorvaldsens Museums ansvarsområder er som statsanerkendte museer definerede gennem museumsloven, Stadsarkivets arbejde er omfattet af arkivlovens bestemmelser, og Kunsthallen Nikolaj arbejder i henhold til kunstloven.

En vigtig faktor i den kommende organisatoriske udformning bliver, inden for det foreslåede museale fællesskab, at sikre opretholdelsen af Thorvaldsens Museums enestående samling og bygning i overensstemmelse med og respekt for ånden i Thorvaldsens gavebrev til København.

En anden vigtig faktor er hvorvidt Stadsarkivet med fordel kan opdeles i sin primære funktion som kommunalt myndighedsarkiv og den mere sekundære almene lokalhistoriske del, som det ses i visse andre kommuner. Københavns Kommunes arkivansvar hører i henhold til arkivloven under Økonomiudvalget. De lovbundne

kommunale arkivalier kunne i princippet fremtidigt placeres selvstændigt uden for den museale og formidlende helhed, mens den 'lokalhistoriske' del af arkivet umiddelbart synes at kunne smelte sammen med den tilsvarende funktion i Københavns Museums arkiver.

Løsning af magasinsituationen

Museernes og stadsarkivets samlinger bevarer i dag i en række spredte magasiner, som er uegnede til formålet og ikke lever op til lovens forpligtelser. De dårlige magasinforhold udgør en reel hindring i museernes arbejde og ansvar i forhold til indsamling, bevaring og tilgængeliggørelse af byens samlinger.

Problemet er allerede for år tilbage blevet påtalt af Kulturstyrelsen i forbindelse med kvalitetsvurdering af Københavns Museum. Dette problem bør løses som en del af en ny organisation.

Nye fælles magasiner og en fælles bevaringsfunktion har i dansk sammenhæng ofte dannet grobund for en frugtbar fusionering mellem organisatorisk eller geografisk adskilte museer.

Det må undersøges om det mest hensigtsmæssige er en samlet løsning eller en separat løsning for museerne og det kommunale arkiv.

Bygninger, beliggenhed, og styrkelse af samarbejdet gennem fysiske nærhed

De museale institutioner huses i dag i historiske og fredede bygninger i København.

Københavns Museums nuværende lokaler på Vesterbro er i dårlig stand og har en uheldig beliggenhed, isoleret fra andre kulturinstitutioner. En plan for en re-lokalisering af Københavns

Museum til bygningerne Stormgade 18-20 er for øjeblikket under udarbejdelse i KEjd, som del af en effektivisering og mere formålstjenlig anvendelse af den kommunale bygningsportefølje.

Med denne re-lokalisering vil de kommunale museale institutioner ligge i umiddelbar nærhed af hinanden, med 500 meters og 5 minutters indbyrdes gåafstand, på beliggenheder, der er attraktive for såvel byens borgere som turister, i det indre København, med tæt forbindelse til Københavns Rådhus og til de mange kulturinstitutioner på og omkring Slotsholmen.

En sådan fysisk nærhed mellem bygninger og institutioner vil kunne åbne for nye samarbejds muligheder på tværs og givetvis medvirke til at understøtte en organisatorisk sammenføring.

Også for de eksisterende bygningskomplekser, Thorvaldsens Museum og Nikolaj Kirke, er der på langt sigt gode muligheder for at styrke publikumsorienteringen og gøre publikums oplevelser mere tidssvarende gennem fysiske forbedringer, som for eksempel nyt indgangsparti og en overdækning af den indre gård i Thorvaldsens Museum.

Institutionel identitet og tværgående aktiviteter

En fremtidig organisation skal på samme tid fastholde de forskellige institutionelle identiteter, som i dag signaleres gennem de markante bygninger, og skabe nye tværgående og tværdisciplinære aktiviteter.

I denne balancegang skal helheden og de institutioner, der indgår heri, naturligvis fortsat til fulde opretholde de ansvar og forpligtelser, som foreskrives af de relevante lovkomplekser.

Visse samlinger, som Thorvaldsens værker, hans egen kunstsamling og den enestående bygning, som huser disse skal i absolut forstand værnes om, beskyttes og bevares, og danne udgangspunkt for en kontinuerlig formidling for offentligheden.

Andre samlinger er i højere grad foranderlige, i stadig og løbende tilvækst og dynamisk omtolkning, og lever i højere grad af og gennem de fortællinger, som en given samtid knytter til dem.

Antikvariske opgaver er i højere grad knyttet til en akkumuleret viden end til en bestemt samling. Visse typer udstillinger og aktiviteter er ubundet af egne samlinger, men henter og skaber forankring i samtidens strømninger, ud fra særlige synsvinkler og perspektiv på verden, som eksempelvis samtidskunstens.

Det synes umiddelbart oplagt at afsøge mulighederne for at lade samtidskunsten som sådan spille en større og en tværgående rolle i helheden, også i relation til et bredere fokus omkring nutidens samfundsmæssige bevægelser.

Et perspektiv om tilbagevendende biennaler og større internationale udstillinger af alle typer, som København måtte være interesseret i at skabe eller hjemtage, kunne realiseres inden for de større, åbne udstillingsrum i Nikolaj Kirke.

Faglige og videnskabelige kompetencer

At samle museer, arkiver og kunsthaller i en fælles enhed og at skabe nye tværgående funktioner og aktiviteter må på ingen måde medføre en sænkning af det videnskabelige niveau, som for museernes vedkommende er en del af ansvaret i forhold til museumsloven.

En sammenføring af de museale institutioner skulle gerne modsat, gennem øget volumen, styrke de videnskabelige miljøer. Også i denne henseende skal der findes en balancegang mellem opretholdelse af de traditionelle museumsdiscipliner og nye tværgående fælles initiativer.

Ud fra både en forskningsmæssig og en formidlingsmæssig synsvinkel vil det være essentielt at opretholde distinkte, videnskabelige kompetencer inden for på den ene side kunsthistorien og på den anden side kulturhistorien.

Begge disse fagområder skal kunne spænde over og bygge bro mellem historiske samlinger og samtidens problemstillinger. De kunstfaglige kompetencer skal tilsammen række fra antikken til cutting-edge samtidskunst, og de kulturhistoriske kompetencer skal tilsammen kunne række fra de tidligste, arkæologiske perioder til nutidens urbane forhold.

Samtidsengagement som drejeakse for fælles indsatser og strategier for publikumsudvikling

Tilsammen vil en fælles museal enhed rumme et anseeligt antal videnskabeligt uddannede årsværk inden for forskning og formidling. Fællesnævneren på det videnskabelige og indholdsmæssige område vil formentlig i første omgang i mindre grad være forankret i det historiske eller kulturarven, men snarere netop i de nuværende institutioners engagement med samtiden.

Institutionerne er engagerede i, hvorledes museerne, gennem deres forskning, deres indsamling og deres formidling, kan bidrage til og understøtte et aktivt medborgerskab. De deler en lang tradition for eksperimenterende pædagogik og servicering af københavnske skoler, i et nært samarbejde med Skoletjenesten, som umiddelbart synes at kunne intensiveres i forhold til den nye skolereform.

Den fælles interesse i det kulturelle demokrati og aktive medborgerskab kan danne baggrund for en målrettet indsats for, med udgangspunkt i forskellige brugergruppers forskellige behov, at udvikle differentierede formidlingsformer, hvori institutionerne tilsammen når bredere dele af Københavns befolkning.

Der må lægges aktive strategier for audience development og for at overvinde de uddannelses- og klasse-mæssige barrierer som præger museerne, ligesom der må afsættes ressourcer i forhold til underrepræsenterede og underservicerede grupper eller bydele.

Tilsammen og over tid bør museernes brugere afspejle den københavnske demografi.

Værdier og principper for Københavns kulturpolitik

Som andre hovedstæder i verden nyder også København godt af, at de fleste store nationale kulturinstitutioner er placeret netop der.

Københavns Kommunes egne museale institutioner udgør kun en lille brøkdel af museerne i København, men de indgår forpligtende i den københavnske kulturpolitik og de principper om borgernærhed, brugerinddragelse og medborgerskab, som kendetegner denne.

Københavns Kommunes museale institutioner bør tilsammen give et relevant og tidssvarende billede af byen København, i dens historiske såvel som dens nutidige skikkelser og sammenhænge, for og med byens borgere og besøgende.

Tilsammen vil de kunne bidrage væsentlig til københavnerfortællingerne, og blive en vigtig platform, hvor forskellige oplevelsesformer er mulige og hvor forskellige røster går i dialog om tidens strømninger og om udviklingen af den særlige københavnske livskvalitet.

Internationale samlinger, metoder og resultater

Mens kulturhuse, biblioteker og idrætsanlæg i Kultur- og Fritidsforvaltningen i højere grad er orienterede imod og hovedsageligt anvendes af lokale borgere, er museer på en og samme tid rettet mod lokale, nationale og internationale brugere.

Såvel indholdsmæssigt som metodisk og i forhold til publikumssammensætningen er museerne i høj grad internationaliserede. De indgår i omfattende internationale netværk og udvekslinger, er nationalt og internationalt professionelt velrenommerede og har modtaget diverse nationale og internationale priser.

Bemærkelsesværdig er for eksempel Københavns Museums tre internationale priser for VÆGGENs digitale formidling og videresalget af VÆGGEN som IP i international sammenhæng.

Fremtidige analyser og udviklingsperspektiver

En grundig analyse og benchmarking af museernes økonomiske input og output vil være en indlysende del af det kommende arbejde med at skabe bedre ressourceforhold og mulighed for aktivitetsøgning for museerne.

Museumsområdet i Københavns Kommune er forholdsvis dårligt finansieret. I forhold til de byer, som København vanligvis sammenligner sig med, er støtten pr indbygger til museumsområdet i København lav.

Dertil kommer, at ratioen mellem statstilskuddet og de kommunale tilskud til museerne er blandt landets laveste. Entreafgifterne til de københavnske museer må overvejes, i forhold til den gratis adgang til de nationale museer i København.

En sammenføring af de museale institutioner i Københavns Kommune sker med det perspektiv på længere sigt at tilnærme, udvide og udvikle denne sammenhæng i forhold til andre, indholdsmæssigt beslægtede kunst- og kulturinstitutioner i København og i forhold til kunst- og kulturinstitutioner i nabokommunerne.